Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 143/2024 vp)

#20042440v1

Eduskunnan hallintovaliokunnan kuuleminen 5.12.2024

Suomen Asianajajaliitto, asianajaja Kari Kuusisto

© Suomen Asianajajaliitto

- Lausuntoa ei ollut pyydetty, vaikka säilöönotto muodostaa aina tarpeen määrätä asiakkaalle avustaja ja maksaa palkkio
- Muutokset ulkomaalaislakiin on jaettu moneen osaan, kun se tulisi uudistaa yhtenä kokonaisuutena
- Ei pidä irrottaa yhteydestä oleskeluvan myöntämisperusteisiin
- Asianajajaliitto kiinnittää huomiota perus- ja ihmisoikeuksiin, esityksen kiireiseen aikatauluun sekä vaikutusarviointeihin ja erityisesti lakipakettien yhteisvaikutusten ennakointiin

Onko ulkomaalainen maassa laittomasti?

- Jos palauttaminen ei ole mahdollista tuomioistuimen päätöksen perusteella, tulee oleskelun olla laillista
- Jokaisella on PL 21 § tarkoittamat oikeusturvan takeet
- Esityksen 40 §:ssä poistettu sanat ”lainvoimainen tai täytäntöönpanokelpoinen” –ratkaisevaa oikeusturvan kannalta
- Maasta poistamisen kiirehtiminen vaikeuttaa työnhakua ja elinkeinotoiminnan perustamista sekä kannustaa avioliittoihin

Muutokset 58 §:ään

- Koskee oleskeluluvan peruuttamista, kun asiakas oleskelee toisessa valtiossa
- Ongelmaksi muodostuu asiakkaan kuuleminen, mihin tulee olla oikeus asian selvittämiseksi ja virheiden oikaisemiseksi
- Mahdollista vain, kun kuuleminen on pystytty järjestämään asianmukaisesti ja asiakas on ymmärtänyt tulkkia

Turvaamistoimet 117 §

- Asianajajaliitto ei hyväksy turvaamistoimesta päättämisen laajentamista Maahanmuuttovirastolle, joka ei anna tiedoksi kielteisiä päätöksiä vaan ulkomaalaispoliisi
- Päätöksenteko ja täytäntöönpano ovat perustellusti eri tahoilla (171 §)
- Turvaamistoimet rajoittavat asiakkaan perusoikeuksia niin paljon, vaikka hänellä on korostunut oikeusturvan tarve, että turvaamistoimien määrääminen tulee rinnasta pakkokeinolain 9 §:ään, jossa säädetään pidättämiseen oikeutetuista virkamiehistä
- Säilössä pitämisen pitkittyminen Maahanmuuttoviraston käsittelyaikojen, virka-apupyyntöjen ja muun viranomaistoiminnan vuoksi voi olla kohtuutonta vapautensa menettäneen kannalta

Säilöönotto 121 § 1 mom

- Kohta 6 on liian yleisluonteinen, koska usein rikosnimikkeet lieventyvät rikosprosessin aikana
- Pakkokeinoistunnossa ei tutkita mihin rikosepäily perustuu, onko epäilty jäänyt kiinni itse teossa vai muulla tavalla
- Pelkkä maahantulokiellon rikkominen, koska hakemus on jätetty päivän myöhässä vireyttämättä ei pitäisi johtaa tähän säännönmukaisesti
- Rikosprosessi tulee säilyttää erillisenä tekorikosoikeutena
- Rikosten toistuminen, kun epäilty kärsii mielenterveysongelmista

Pakenemisen vaara 121 a § 2 mom

- Jos yksi säännöksen ehdoista täyttyy, olisi pakenemisen vaara käsillä ”jos jokin alla mainituista seikoista toteutuu”
- Asianajajaliitto pitää tätä puuttumiskynnystä liian matalana ja luetteloa hyvin laajana
- Tilannetta parantaisi vähintään ”jos kaksi tai useampi…” taikka ei sinänsä luovuttaisi kokonaisharkinnasta, koska ulkomaalaispoliisi ja rajavartiolaitos tuntevat asiakkaansa kohtalaisen hyvin

Lapsen säilöönotto 122 §

- Muutosesitys on sinänsä kannatettava nykytilaan nähden mutta lasta ei lähtökohtaisesti tulisi ottaa lainkaan säilöön tai määräajan tulisi olla vieläkin lyhyempi, kun otetaan huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset ja suositukset.

Säilöönoton pidentäminen 127 §

- Esitys koskee niin harvoja tapauksia, että muutos on tarpeeton
- Viranomaisilla on velvollisuus käsitellä asiat ripeästi

Velvollisuus tehdä yhteistyötä 145 a §

- Muutos on varsin ongelmallinen ja voi käytännössä johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen
- Erityisen vaarallinen on kohta 4), jossa velvoitetaan olemaan yhteydessä kotimaan viranomaisiin eli paljastamaan henkilöllisyytensä ja olinpaikkansa todennäköisille vainoajilleen
- Kaikilla kolmansilla mailla ei ole edes Pohjoismaissa edustustoa, eikä paperiton pysty matkustamaan raja-asemien kautta

Toimivaltaiset viranomaiset 171 §

- Asianajajaliitto vastustaa toimivallan laajentamista ja paljoksuu erikseen ehdotettua viiden vuoden aikaa tässä kohdassa
- Jos tämä laajennus hyväksytään, niin maahantulokielto tulee rajata enintään kahteen vuoteen (väliaikainen)
- Viiden vuoden aika on edellyttänyt toistuvuutta rikoksissa tai muun koventamisperusteen käsillä olemista, normaalisti uusintahakemusten jättämistapauksissa määrätään 2 vuotta

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
DEFENSOR LEGIS
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND